

รายงาน

เรื่อง

การพัฒนาชาวเขากันยวนสวัสดิการสังคมเชิงรุก

โดย

มุนินทร์ ตียายน

สถาบันวิจัยชาวเขา

กรมประชาสงเคราะห์

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

กันยายน 2543

คำนำ

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชาวเขากับงานสวัสดิการสังคมเชิงรุกบนพื้นที่สูง” ครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้เวลาและประสบการณ์ในการศึกษารวบรวมเอกสารวิชาการอย่างหลากหลาย เพื่อประมวลเป็นเนื้อหาและรูปเล่ม โดยได้รับข้อชี้แนะและคำแนะนำจากท่านปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (นายอิระวัชร จันทรประเสริฐ) ในฐานะที่เป็นอดีตอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งท่านเป็นผู้มีประสบการณ์และความรู้เป็นอย่างดีทั้งในด้านงานสวัสดิการสังคม และงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากผู้อำนวยการกองสงเคราะห์ชาวเขา (นายธีระวุฒิ อรุณเวช) และผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดตาก (นายมานิช วงศ์เสรี) ในการทบทวนและปรับปรุงเนื้อหาให้ถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของสถาบันวิจัยชาวเขาและนักวิชาการสำนักงานส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนที่สูง จังหวัดเชียงใหม่ อีกหลายท่าน ซึ่งผู้ศึกษาขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วยเช่นกัน

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้จะเน็ประโยชน์ต่อการพัฒนางานสวัสดิการสังคม รวมทั้งงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาของประเทศให้รุดหน้าและเข้มแข็ง เพื่อเกิดผลดีต่อประชาชนโดยรวม และหากมีข้อผิดพลาดประการใดในเอกสารฉบับนี้ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้ศึกษาแต่เพียงผู้เดียว

นายมนินทร ตีอาชน

๑ 12.09.6
316297
2543
เลขเรียกหนังสือ..... 5699
เลขทะเบียน.....
วันที่..... 11:11:11.2545

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชาวเขากับงานสวัสดิการสังคมเชิงรุกบนพื้นที่สูง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ที่ดำเนินการโดยกรมประชาสงเคราะห์ กับกลยุทธ์งานสวัสดิการสังคมเชิงรุก รวมทั้งเป็นการศึกษาบทบาทความสำคัญของงานสวัสดิการสังคมต่อกระบวนการแก้ไขปัญหาด้านสังคมอย่างเป็นระบบ

ผลการศึกษาพบว่า รัฐบาลได้มอบหมายให้กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคมเป็นองค์กรหลักในการพัฒนาระบบ รูปแบบและวิธีการดำเนินงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ของประเทศ เพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมของผู้ด้อยโอกาสและผู้ประสบปัญหาสังคม รวมทั้งประชาชนโดยทั่วไป เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งกรมประชาสงเคราะห์ได้ศึกษากลยุทธ์งานสวัสดิการสังคมเชิงรุก 17 มิติ อันเป็นนวัตกรรมทางสังคมเพื่อใช้สำหรับดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย

นอกจากนั้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประชากรบนพื้นที่สูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ชาวเขา” ซึ่งเป็นกลุ่มคนไทยต่างวัฒนธรรมและเป็นชนกลุ่มน้อยผู้ด้อยโอกาส รัฐบาลมีนโยบายให้การสงเคราะห์และช่วยเหลือ เพื่อให้สามารถปรับตัวเป็นพลเมืองไทยได้อย่างกลมกลืนและสามารถอนุรักษ์เอกลักษณ์ของชนเผ่าไว้ได้ กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ ได้ประยุกต์ใช้กลยุทธ์งานสวัสดิการสังคมเชิงรุกทั้ง 17 มิติ เพื่อให้การพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาได้เป็นไปอย่างมีระบบ เป็นขั้นตอนและเกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรม ทำให้ชาวเขาสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้อย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมและพึ่งพาตนเองของชุมชน เจ้าหน้าที่ของกรมประชาสงเคราะห์ได้ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่อย่างใกล้ชิดกับชาวเขา สามารถที่จะดำเนินการส่งเสริมงานสวัสดิการสังคมได้อย่างต่อเนื่อง ตามความหมายในเชิงกว้างที่เน้นบทบาทของกลุ่มเป้าหมายให้มีส่วนร่วมและเรียนรู้แนวทางการพัฒนาตนเอง รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานหลัก องค์กรเอกชนและองค์กรประชาชน จนทำให้เกิดผลสำเร็จที่สร้างความมั่นคงต่อประเทศชาติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและด้านสิ่งแวดล้อม ถึงแม้ประเทศไทยจะประสบปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ ก็ยังสามารถดำเนินการพัฒนาบนพื้นที่สูงต่อไปได้ เนื่องจากกลยุทธ์ของงานสวัสดิการเชิงรุกได้สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนบนพื้นที่สูงให้สามารถเรียนรู้วิธีการและกระบวนการในการพึ่งพาตนเองอย่างถูกต้อง.

สารบัญ

บทกัณฑ์ย่อ	ก
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์	4
1.3 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	4
1.4 ขอบเขตการศึกษา	5
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 บทบาทของกรมประชาสงเคราะห์ในงานสวัสดิการสังคม	7
2.1 พระราชปณิธาน	7
2.2 งานสวัสดิการสังคมในยุคเศรษฐกิจถดถอย	7
2.3 งานสวัสดิการสังคมเชิงรุก	11
2.4 กลุ่มเป้าหมายสำหรับงานสวัสดิการสังคมเชิงรุก	23
บทที่ 3 การพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา	28
3.1 ชาวเขาในประเทศไทย	28
3.2 นโยบายของรัฐในการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา	39
3.3 สภาพปัญหาเกี่ยวกับชาวเขาในปัจจุบัน	69
บทที่ 4 งานสวัสดิการสังคมบนพื้นที่สูง	76
4.1 บทบาทของกรมประชาสงเคราะห์และกลุ่มเป้าหมาย	76
4.2 การพัฒนาองค์กรเพื่อส่งเสริมงานสวัสดิการสังคมบนพื้นที่สูงของ กรมประชาสงเคราะห์	77
4.3 ลักษณะงานสวัสดิการสังคมบนพื้นที่สูง	80
4.4 งานสวัสดิการสังคมเชิงรุกบนพื้นที่สูง	82
4.5 ภาพรวมของกิจกรรมงานสวัสดิการสังคมเชิงรุกบนพื้นที่สูง	98

บทที่ 5 บทสรุป	101
5.1 สรุป	101
5.2 ข้อคิดเห็น	103
5.3 ข้อเสนอแนะ	105
บรรณานุกรม	108